

2. APUNTS SOBRE LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA

Quan es fa una reflexió sobre l'origen de la Guerra Civil Espanyola, arribem a la mateixa conclusió: la victòria electoral de les esquerres, al febrer de 1936, provocà la rebel·lió militar contra la República Espanyola i, el juliol del mateix any, donà lloc a una cruenta Guerra Civil. Aquesta expressió està en boca dels historiadors d'aquesta època de la nostra història.

La revolta, com a tal, es va iniciar el 17 de juliol de 1936 a la Base d'Hidroavions de El Atalayón. Melilla. Un grup de tropes mores de "Regulares" amb el suport d'una secció d'infanteria, al comandament del capità Alfredo Corbalán, es van llançar a l'assalt per sorpresa, a la base d'hidroavions Do-Wal, propera a Melilla. En aquesta base la quarta part de la tropa estava de permís i els motors dels hidroavions estaven desmuntats per problemes en els reductors. L'heroic capità d'Aviació D. Virgilio Leret Ruiz, cap accidental de la Base, revòlver amb mà, va presentar una gran resistència enfront dels insurrectes.

A les seves ordres, un petit grup d'oficials, suboficials i soldats, van esgotar les municions i finalment es van rendir. Després d'una resistència de quasi tres hores el capità Virgilio Leret Ruiz va sortir a l'encontre de la tropa atacant i de manera freda i calculada, quan encara continuava el tiroteig, llançà el revòlver buit als seus peus, i dirigint-se al capità Alfredo Corbalán, li diu: "Yo soy el Jefe y estos hombres se han limitado a seguir mis órdenes". Al final d'aquest enfrontament hi van haver dues baixes del grup de Regulares, les primeres de la Guerra Civil Espanyola.

Tot i que inicialment l'aixecament militar va fracassar, els generals nacionalistes José Sanjurjo i Emilio Mola, van saber "reconduir" la revolta de manera que el 18 de juliol ja s'escampa per Espanya i el 19 ja s'ha estès per tota la península i les illes. El cop d'estat va fracassar i es va desencadenar una cruenta guerra civil que durà tres anys. El govern de la República està trasbalsat, el president, D. Manuel Azaña, la nit del 18-19 de juliol encarrega a formar nou govern al Sr. Martínez Barrio per a intentar frenar la revolta. El seu nomenament va durar tan sols tres hores. El seu lloc va ser ocupat pel Sr. José Giral com a nou president de les Corts Republicanes. A Catalunya, en concret a la ciutat de Barcelona, l'alçament militar es va produir el 19 de juliol, però les unitats militars i policials fidels a la República, van aconseguir aturar-lo. El sindicat anarquista CNT-FAI es posa al davant del moviment revolucionari i gradualment es va apoderant del control de Catalunya.

L'exercit Republicà es va reorganitzar amb noves unitats militars. Cal destacar les forces compostes per elements civils armats, que generalment disposaren d'assessors militars i foren organitzades pels grups polítics d'esquerres i les organitzacions dels sindicats, anomenades Milícies Populars. Una altra força militar, que va tenir un gran ressò i una gran col·laboració, van ser les Brigades Internacionals, unitats militars integrades per voluntaris estrangers que lluitaren a

favor dels republicans durant la Guerra Civil Espanyola. La seva organització es plantejà en la reunió de Komintern del 26 de juliol de 1936, amb el propòsit de integrar tots els voluntaris d'ideologia antifeixista. Paral·lelament el govern de la República insistia a la Societat de Nacions l'aprovació d'un tractat de no intervenció per part dels països membres que finalment es va aprovar el 10 de desembre de 1936. Aquesta aprovació implicava la no intervenció d'Itàlia i d'Alemanya en la Guerra Civil i facultava a França i Gran Bretanya en la seva mediació de pau.

En un principi, el general F. Franco estava indecís en participar en el cop d'Estat però, després de l'assassinat de José Calvo Sotelo el 13 de juliol, participa activament en la revolta, de manera que el 19 de juliol és traslladat des de Canàries fins a Tetuan, a bord de l'avió britànic Dragon Rapide, on es posa al front de les tropes insurrectes. El dia 1 d'octubre de 1936 ja és proclamat cap de l'Estat i Generalíssim. Un dels altres fets crucials durant la GCE, es produeix a Barcelona, són els anomenats fets de maig del 1937. Tres dies va tardar la Generalitat de Catalunya a dominar la situació després de durs enfrontaments amb la CNT que controlava la Telefònica i el POUM que s'havien posat al davant de la revolució. A conseqüència d'aquests fets, el Sr. Largo Caballero es forçat a dimitir i el Dr. Juan Negrín es fa càrrec de la presidència del govern. El 30 de gener de 1938, Franco crea el primer govern a Burgos i el 5 d'abril del mateix any el govern nacional decretà l'abolició de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. El mateix més, les tropes franquistes arriben al Mediterrani essent el general Garcia-Valiño el primer en "trepitjar el mar" i la República queda dividida en dos.

A principis de 1938, Itàlia i Alemanya ja havien enviat grans estocs d'armament bèl·lic a les tropes nacionals, amb els seus millors aparells d'aviació i els pilots més experts. L'exèrcit de Franco estava ben equipat i les seves tropes havien arribat als pobles veïns de Madrid, Casa del Campo i Arganda però, a Carabancheles les Brigades Internacionals els van frenar. Aquests fets, conjuntament amb la recuperació de Terol, van encoratjar de nou l'exèrcit republicà. Amb tot, el Govern de la República continuava amb el seu programa de no intervenció. Va ser molt discutit, i alhora rememorat, el programa dels tretze punts de Negrín, llegit a la seu de la Societat de Nacions el dia 1 de maig de 1938, que no van arribar a prosperar, i en el qual exposava els objectius bèl·lics del seu govern, amb un contingut molt més moderat que el programa del Front Popular. Aquest programa va ser aprovat per totes les forces polítiques a excepció de la FAI que ho interpretava com un retrocés en la política de la República. En aquests tretze punts, Negrín proposava la independència d'Espanya, la no ingerència de militars estrangers, una renúncia a la guerra i proposava una pau negociada. Cap dels punts va ser aprovat pel govern de Franco i el govern de la República solament tenia dues alternatives: la rendició incondicional o la continuïtat de la guerra.

Tot va ser en va, tan sols Rússia donava suport al govern de la República i ràpidament es van produir fets fatídics per als republicans; la batalla de l'Ebre, des

del juliol fins el novembre de 1938. La retirada de les Brigades Internacionals a l'octubre de 1938; la caiguda de Barcelona el 26 de gener de 1939; les darreres Corts Republicanes en territori de l'Estat Espanyol (1 de febrer de 1939 al castell de Figueres); la caiguda de Girona el 4 de febrer i el final de la Guerra Civil a Catalunya el 10 del mateix mes. El dia 28 de març es produeix l'ocupació de Madrid, el dia 30 la de València, i el fi de la guerra arriba el dia 1 d'abril de 1939.

